

DISPUTA

KODÁLY ZOLTÁN:

KELL-E SZOLFÉZS A ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN?

Kell-e szolfézs a főiskolán?

Molnár Antal szerint nem kell. (Lásd: Magyar Zene 1965. 508. lap.)

Szerintem kell.

Amikor 1918-ban átadtam Molnár Antalnak szolfézs tanítványaimat, még nem voltam tisztában a mozgó *Dó* értékével. Tíz évig *fix-Dó*val énekeltettem Bertalottit. *Három* Peters-kiadását értem meg. 1/C-kulcsokban, 2/G-kulcsban, 3/G-kulcsban aláírt *sol-fa* nevekkal. Ez utóbbi lassan ráébredtettem, hogy értelmetlen dolog ABC neveket használó országban a rögzített *Dó*-t erőltetni, ugyanazon dolognak két nevet adni. (Amint énektanáraink máig teszik.) Egyre-másra megfigyeltem, hogy szolfézsból jelesre osztályozott növendékek nem tudnak egy népdalt hiba nélkül leénekelni.

Világos lett előttem, hogy egész szolfézs-tanításunkat át kell szervezni, ritmusban is, intonáció terén pedig a mozgó *Dó* jegyében.

Molnár Antal ellenállt. Ugyanazt mondta, mint ma: „nem terhelem a növendékeimet ezzel”.

Holott könnyített volna rajtuk. Tanú rá ma az egész ország. Tanúk mindazok, akik népzene-óráimon tapasztalták, hogy aki először bizonytalanul, sőt hamisan énekelt egy népdalt *szöveggel*, utána szolmizálva kristálytisztán adta elő, mintha kicserélték volna. Miért? Mert minden egyes hang kiejtésekor tudatossá kellett tennie a hang szerepét az illető hangnemben. Énekes, vonós, sőt fúvós nélkül nem tud tisztán intonálni. De még a zongorista is — bár az intonáció tisztaságát a hangolóra kénytelen bízni — másképp üti meg azt a hangot, ha tudja, hogy domináns vagy szubdomináns, *Fá* vagy *Fi* a jelentése.

Az 1950-es „reform” eltörölte a szolfézs-t a főiskolán abban a föltevésben, hogy a szakiskola megtanítt belőle annyit, amennyi a főiskolába lépéshez elég. (Béldi Izor már 1919-ben javasolta, hogy a szakiskola akkori előde, a Nemzeti Zenede legyen mindenben a főiskola előkészítője.)

Amikor Sándor Frigyesnek, az akkor igazgatónak kifejtettem, mit kellene elérnie szolfézsban a szakiskolának, sóhajtván mondta: ehhez legalább 6 év kell.

A 6 év letelt, több is, de a szakiskola — egyes kivételeket elismerve — még mindig nem érte el általánosan azt a fokot, amelyről zökkenő nélkül folytathatná a főiskolán a — *főiskolai fokú* szolfézs-t.

Molnár Antal folyton „elemi” szolfézs-ról beszél, ami szerinte elegendő volna. Hát nincs közép és felsőfokú? Tudhatná pedig, hisz nézegette egykor a francia anyagot a főiskola könyvtárában, még osztályozta is közép-, felső- és versenyfokra, tudta, mit követelnek ott versenyeken. Tudja, hogy ettől mi még távol

vagyunk, és még jó időbe telik, míg elérjük, bár mióta újra van szolfézs a főiskolán, sokat haladtunk, hála kitűnő tanárok munkájának.

Legkevésbé az énekeseket tanítjuk úgy, mint kellene. Ezért a szeptemberi énekversenyen egy német lett első a laprólolvasásban. Nálunk még soká nem válik valóra jó Arnaud álma: „Zenészekké avatni végtére az énekeseket is, kiknek zenei tudatlansága régtől közmondásos (stb. Lásd a Szőnyi-könyv előszavát.)

A szakiskolából — ha már ilyen szabályosan három részre tagoltuk zeneoktató intézményeinket — legalább középfokúval kellene a főiskolához közeledni. Pedig, mint Molnár Antal is tudja, bekerülnek oda „elemi” tudás nélkül is. Ezek aztán végigvergődnek a főiskolán, többszöri bukás, pótvizsga, karitatív oklevél az útravalójuk a „művésztanári” pályára.

Amint Sirokay Zsuzsanna játékan meglátszik, hogy nyertes volt egy szolfézsversenyen, több más szereplő „művészünk” játékáról lerí, hogy a szolfézsben iskolakerülők voltak.

„Serkinek sem adnék felmentést a kóruspróbák alól” — Mondja Molnár Antal. Előbb azt mondja, hogy Szőnyi Erzsébet könyvének nehezebb része „Kórusgyakorlat”, ezért fölösleges. Tehát mindenki vegyen részt a karénekekben, de ne tanulja a „kórusgyakorlatot”. Talán a régi dalárda módján hallás után szajkózza be a szólamát?

Nos, a Szőnyi-könyvben nincsenek kórusgyakorlatok. Szolfézs az a javából, véges-végig. Nem is meríti ki az anyagot. Még várjuk a 4. kötetet!

A Wüllnernek is csak III. kötete igazi kórusgyakorlat. Az első-második afféle német szolfézs-pótlék, elég bevezetőnek a klasszikus karirodalom éneklésére, de a hangszeres és a mai zene, a ritmus és az intonáció-nehézségeit nem közelíti meg.

Molnár világéletében mindig inkább magasröptű esztétikai fejtegetések embere volt, mint gyakorló zenészek tréner. Nem lealázó hasonlat. A fiatal zenészek trénerre van szüksége, hogy mielőbb elérje a „mesterfokozatot”. Művész csak azután lehet. A technika maga még nem művészet, de nélküle nincs művészet. És mi egyéb a szolfézs, mint technika? A külső és belső hallás technikája, amit a művészek is állandóan gyakorolnia kell, hogy egyszer elért fokán megmaradjon, amint a kezét is folyton újra gyakorolja.

Mert a szolfézs, a zenének nemcsak ABC-je, nyelvtana, mondattana, stílus-tana is, a zene teljes megértésének kulcsa. Beletartozik az összhangzattan hallható formája is (többszólamú diktálás). Írott összhangzattanra csak akkor kerüljön sor, ha már hangszer nélkül is hallja a növendék, amit leír. Ez hamar megjön, ha már egyszólamú énekekben is megszokja a harmonikus elemzést, erre kényszeríti a mozgó Dó. S ez nagy előnye a francia szolmizálás felett. Ott szédületes tempóban leolvasnak bármit, a 7-féle kulcs gyakori változtatásával, de nem tudatosítják a hangnem változásait, az egyes hang szerepét a tonalításban. Ezért kell a főiskolán folytatni a szolfézszt, a legmagasabb fokig, ha olyan zenészeket akarunk nevelni, akik értik is, amit játszanak, akiknek füle eléggé „váj”. gyakorlott a legújabb zene befogadására is. Akik egész életükre magukévá teszik Schumann mondását: „Des Lernens ist kein Ende”.

K (edélyteli) Z (engő)*

* M. A. egyízben így egészítette ki névbetűimet.